

Araştırma Makalesi

Dijital Dönüşüm ve Liderlik İlişkisi Bağlamındaki Çalışmaların Bibliyometrik Analiz ile İncelenmesi

Examination of Studies in The Context of Digital Transformation and Leadership Relationship with Bibliometric Analysis

Gözde SUNMAN

Dr. Öğr. Üyesi, Kapadokya Üniversitesi
İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi

gozde.sunman@kapadokya.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0002-8154-6827>

Makale Geliş Tarihi	Makale Kabul Tarihi
13.11.2024	25.02.2025

Öz

Dijital dönüşüm kavramı özellikle küreselleşmenin artmasıyla beraber organizasyonlarda daha önemli bir rol almaya başlamıştır. Yönetimsel organizasyonlarda dijital dönüşüm ile beraber liderlik kavramı konusu da rekabetin giderek arttığı günümüzde daha fazla ön plana çıkmaktadır. Çalışma, dijital dönüşüm ve liderlik arasındaki ilişkiyi bibliyometrik analiz yöntemiyle ele alarak literatürdeki temel eğilimleri, yaygın temaları ve araştırma boşluklarını incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Web Of Science veri tabanı kullanılmıştır. Araştırmada yer alan 1402 çalışmanın istatistiksel analizleri, R programlama dilinde bulunan bibliyometrix paketi kullanılarak yapılmıştır. Dijital dönüşümün liderlik yaklaşımlarını nasıl dönüştürdüğünü ve bu sürecin organizasyonel stratejiler üzerindeki etkisini araştırmak için yapılan analizde, özellikle son yıllarda bu alanda kaydedilen artış dikkat çekmektedir. Çalışma bununla beraber, dijital dönüşüm ile liderliğin sürdürülebilirlik, yönetim, inovasyon, stratejik yönetim, değişim liderliği, teknoloji uyumu ve dijital yetenek geliştirme gibi temel alanlarda güçlü bir bağ kurduğunu ortaya koymaktadır. Bibliyometrik analiz sonuçları, dijital liderlik konusunun çeşitli disiplinlerde ele alınmasına rağmen en çok yönetim bilimleri, bilgi teknolojileri ve organizasyonel davranış alanlarında yoğunlaştığını göstermektedir. Bu bağlamda sonuçlar, dijital dönüşüm ve liderlik ilişkisi üzerine gelecekte yapılacak araştırmalar için kapsamlı bir literatür değerlendirmesi sunarak, alanda keşfedilmesi gereken yeni araştırma alanlarına işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dönüşüm, Dijital Dönüşüm, Liderlik, R, Bibliyometrik Analiz

Abstract

Digital transformation has started to take on a more important role in organizations, especially with in the context of globalization. The concept of leadership in managerial organizations with digital transformation has become more prominent today, where competition is increasing. The study aims to examine the basic features, common themes and research organizations in the literature by analyzing the combination between digital transformation and leadership with the bibliometric method. Web Of Science database was used as a data collection tool in the research. The analyzes carried out in 1402 in the research were created with the bibliometrix package in the R programming language. In the analysis conducted for a comprehensive research on how digital management transforms leadership strategies and the strategies that organize this process, it draws attention to the development in this field, especially in recent years. However, the study reveals that the center has established a strong connection with digital transformation in basic areas such as sustainability, management, innovation, combinable management, change policies, technological freedom and digital talent development. The bibliometric analysis results show that although the subject of digital leadership is addressed in various disciplines, it is mostly concentrated in the fields of management sciences, information technologies and

Önerilen Atıf /Suggested Citation

Sunman, G., 2025, Dijital Dönüşüm ve Liderlik İlişkisi Bağlamındaki Çalışmaların Bibliyometrik Analiz ile İncelenmesi, Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi, 60(1), 612-630.

organizational behavior. These regular results provide a comprehensive review literature for comprehensive studies on the relationship between digital transformation and leadership, pointing to new research findings that need to be explored in the field.

Keywords: Transformation, Digital Transformation, Leadership, R, Bibliometric Analysis

1. GİRİŞ

Dijital dönüşüm, günümüzün hızla değişen ve gelişen teknolojik ekosisteminde organizasyonların sadece varlıklarını sürdürebilmeleri değil, aynı zamanda küreselleşmenin de artan etkisiyle birlikte rekabetçi kalabilmeleri için kritik bir gereklilik haline gelmiştir. Küreselleşme ile beraber teknolojinin iş dünyasında her geçen gün daha fazla yer bulmasıyla birlikte, işletmeler dijitalleşmenin sunduğu fırsatlardan yararlanarak süreçlerini modernize etme, verimliliklerini artırma ve yenilikçi iş modelleri geliştirme çabası içindedir. Ancak dijital dönüşüm yalnızca teknolojinin iş süreçlerine entegre edilmesiyle sınırlı kalmamakta, aynı zamanda kurum kültürü, iş yapış biçimleri ve yönetim anlayışında köklü değişiklikler gerektirmektedir. Bu dönüşüm sürecinde liderlerin rolü de büyük önem taşır, çünkü liderler yalnızca teknolojik yeniliklerin benimsenmesini sağlamakla kalmaz, aynı zamanda dönüşümün tüm organizasyona nüfuz etmesine rehberlik ederler. Dolayısıyla, dijital dönüşüm süreçlerinde liderlik kavramı, işletmelerin uyum yeteneği ve başarı düzeyi açısından belirleyici bir faktör olarak öne çıkmaktadır.

Dijital dönüşüm ile liderlik arasındaki ilişki, özellikle son yıllarda akademik çalışmaların odağı haline gelmiş ve yönetim bilimleri literatüründe giderek daha fazla yer edinmiştir. Dijitalleşme sürecinde başarılı olan liderlerin özellikleri, bu liderlerin benimsediği stratejiler ve dönüşümü destekleyen liderlik modelleri gibi konular hem akademisyenler hem de uygulayıcılar tarafından detaylı bir şekilde ele alınmaktadır. Dijital çağın gerektirdiği liderlik yetkinliklerini inceleyen çalışmalar, liderlerin nasıl daha yenilikçi, esnek ve dijital odaklı olmaları gerektiğine dair kapsamlı bir literatür ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, dijital dönüşüm ve liderlik kavramına odaklanan çalışmaların sistematik bir şekilde analiz edilmesi, alanda var olan bilgi birikimini anlamak, mevcut eğilimleri belirlemek ve ilerleyen süreçte yapılacak araştırmalara rehberlik etmek açısından önem arz etmektedir.

Bu çalışmada, dijital dönüşüm ve liderlik konularında yapılmış akademik çalışmalar R açık kaynak kodlu istatistiksel analiz programı kullanılarak bibliyometrik analiz yöntemiyle incelenecektir. Bibliyometrik analiz, bir araştırma alanındaki yayınların belirli özelliklerini istatistiksel yöntemlerle analiz ederek literatürdeki mevcut durumu görselleştirmeye ve anlamaya yardımcı olur. Bu analiz, dijital dönüşüm ve liderlik kavramı üzerine yapılan akademik çalışmaların kapsamını, hangi teorik yaklaşımların ön plana çıktığını, en çok atıf alan çalışmaları, ülkeler arası işbirliği düzeyini, çalışmalarda en fazla tercih edilen kelimeleri, çalışma konusuna hangi yazar ve kurumların daha fazla ilgi duyduğunu ve bu alandaki araştırma boşluklarını tespit etmeyi amaçlamaktadır. Böylelikle, dijital dönüşümün işletme yönetiminde liderlik açısından nasıl bir etkiye sahip olduğuna dair literatürdeki mevcut eğilimleri gözler önüne sermek ve gelecekte yapılacak çalışmalara yol göstermek hedeflenmektedir.

1.1. Dijital Dönüşüm

Günümüzde toplum, politika, ekonomi ve kültür alanlarında kesintisiz bir değişim yaşanmakta ve bu değişimin hızı giderek artmaktadır. İşletmeler de bu değişimlere ayak uydurarak yeni fırsatları ve karşılaşılabilecekleri tehditleri sürekli değerlendirme eğilimindedir (Kandemir, 2016). Dijital dönüşüm, organizasyonların iş yapma biçimlerini köklü bir şekilde değiştiren, teknolojinin entegrasyonunu ve yenilikçi iş modellerinin benimsenmesini içeren bir süreçtir. Bu dönüşüm, sadece teknolojik değişiklikleri değil, aynı zamanda organizasyonel kültür, iş süreçleri ve müşteri etkileşimleri gibi birçok alanı da kapsamaktadır. Dijital dönüşüm, günümüz iş dünyasında rekabet avantajı sağlamak için kritik bir öneme sahiptir.

Farklı bir ifadeyle dijital dönüşüm, organizasyonların dijital teknolojileri kullanarak iş süreçlerini, kültürlerini ve müşteri deneyimlerini dönüştürme sürecidir. Rogers (2016) dijital dönüşümü, "bir organizasyonun dijital teknolojileri kullanarak iş yapma biçimini değiştirmesi ve bunu bir strateji" olarak tanımlamaktadır (Teng vd., 2022). Bu süreç, organizasyonların daha verimli hale gelmesine, müşteri memnuniyetinin artmasına ve yeni iş fırsatlarının ortaya çıkmasına olanak tanır.

Dijital dönüşüm, günümüz iş dünyasında birçok açıdan kritik bir öneme sahiptir. İlk olarak, dijital dönüşüm, organizasyonların rekabet avantajı elde etmelerini sağlar. Teknolojinin hızla gelişmesi, işletmelerin pazar koşullarına daha hızlı yanıt vermelerini gerektirmektedir. Bu bağlamda, dijital dönüşüm, işletmelerin daha esnek ve yenilikçi olmalarına yardımcı olur (Azieva vd., 2021). İkinci olarak, dijital dönüşüm, müşteri deneyimini iyileştirir. Müşteriler, dijital platformlar aracılığıyla daha hızlı ve kolay bir şekilde hizmet almayı

beklemektedir. Bu nedenle, organizasyonlar, dijital dönüşüm süreçlerini benimseyerek müşteri memnuniyetini artırabilirler (Alam vd., 2022). Örneğin, e-ticaret platformları, müşterilere 7/24 hizmet sunarak alışveriş deneyimlerini geliştirmektedir. Üçüncü olarak, dijital dönüşüm, işletmelerin operasyonel verimliliğini artırır. Dijital teknolojiler, iş süreçlerini otomatikleştirerek zaman ve maliyet tasarrufu sağlar. Örneğin, yapay zeka ve veri analitiği, işletmelerin daha iyi kararlar almasına ve kaynaklarını daha verimli kullanmasına olanak tanır (Zhang vd., 2023).

Dijital dönüşüm süreci, birkaç temel bileşeni içerir. Bunlar arasında teknoloji, insan kaynakları, organizasyonel yapı ve kültür yer almaktadır. Teknoloji, dijital dönüşümün en önemli unsurlarından biridir. İşletmeler, dijital araçları ve sistemleri kullanarak iş süreçlerini optimize edebilirler (Garzoni vd., 2020). İnsan kaynakları, dijital dönüşüm sürecinde kritik bir rol oynamaktadır. Çalışanların dijital becerilere sahip olması, dönüşüm sürecinin başarısı için gereklidir. Bu nedenle, işletmelerin çalışanlarını dijital beceriler konusunda eğitmeleri ve geliştirmeleri önemlidir (Zhang vd., 2023). İş yerlerinde dijital teknolojilerin kullanımının yaygınlaşması, çalışanların performansını, iş tatminini, iş tutumlarını ve kuruma bağlılığını olumlu yönde etkilemektedir (Koru Uzkurt vd., 2022). Organizasyonel yapı, dijital dönüşüm sürecinde dikkate alınması gereken bir diğer önemli bileşendir. İşletmeler, dijital dönüşüm sürecinde daha esnek ve çevik bir organizasyon yapısına sahip olmalıdır. Bu, hızlı karar alma süreçlerini ve yenilikçi yaklaşımları teşvik eder (Carolis vd., 2017). Kültür, dijital dönüşüm sürecinin başarısı için kritik bir faktördür. Organizasyonların, dijital dönüşümü destekleyen bir kültür geliştirmeleri gerekmektedir. Bu, çalışanların yenilikçi düşüncelerini ve dijital teknolojileri benimsemelerini teşvik eder (Teng vd., 2022).

Dijital dönüşüm, organizasyonların iş yapma biçimlerini köklü bir şekilde değiştirmektedir. İlk olarak, dijital dönüşüm, iş süreçlerini daha verimli hale getirir. Otomasyon ve veri analitiği, işletmelerin daha hızlı ve doğru kararlar almasına olanak tanır (Teichert, 2019). Bu, organizasyonların rekabet avantajı elde etmelerini sağlar. İkinci olarak, dijital dönüşüm, müşteri ilişkilerini güçlendirir. Müşteri verilerinin analizi, işletmelerin müşteri ihtiyaçlarını daha iyi anlamalarına ve onlara daha iyi hizmet sunmalarına yardımcı olur (Alam vd., 2022). Bu, müşteri memnuniyetini artırır ve sadık müşteri tabanının oluşmasına katkı sağlar. Üçüncü olarak, dijital dönüşüm, organizasyonların yenilikçilik kapasitesini artırır. Dijital teknolojiler, işletmelerin yeni ürün ve hizmetler geliştirmelerine olanak tanır. Bu, organizasyonların pazar koşullarına daha hızlı yanıt vermelerini sağlar (Cane, 2021).

Dijital dönüşüm, günümüz iş dünyasında kritik bir öneme sahiptir. Organizasyonlar, dijital teknolojileri kullanarak iş süreçlerini optimize edebilir, müşteri deneyimini iyileştirebilir ve rekabet avantajı elde edebilirler. Dijital dönüşüm süreci, teknoloji, insan kaynakları, organizasyonel yapı ve kültür gibi temel bileşenleri içerir. Bu bileşenlerin etkin bir şekilde yönetilmesi, dijital dönüşümün başarısı için gereklidir. Sonuç olarak, dijital dönüşüm, organizasyonların sürdürülebilirliğini sağlamak ve gelecekteki başarılarını güvence altına almak için kaçınılmaz bir süreçtir.

1.2. Liderlik

Liderlik, etkileyici bir toplumsal olgu olarak, coğrafya, kültür veya ulus fark etmeksizin her toplumda kendini göstermiştir (Howel ve Costley, 2006). Liderlik, bireylerin veya grupların belirli hedeflere ulaşmalarını sağlamak için yönlendirilmesi ve motive edilmesi sürecidir. Bu süreç, yalnızca bir pozisyon veya unvan değil, aynı zamanda bir etkileşim ve ilişki biçimidir. Liderlik, organizasyonların başarısında kritik bir rol oynamaktadır. Etkili liderler, çalışanların motivasyonunu artırır, takım ruhunu geliştirir ve organizasyonel hedeflere ulaşılmasını sağlar.

İşletmelerde vizyon ve hedeflerin belirlenmesi, bu hedeflere ulaşmak için gerekli kararların alınması ve çalışanlar ile departmanlar arasında uyum ve işbirliğinin sağlanması görevini üstlenen kişiler olarak liderler ve liderlik konusu, geçmişten günümüze kadar ilgi çekici bir konu olmayı sürdürmüş, araştırmacılar tarafından sürekli incelenen alanlardan biri olmuştur (Bakan, 2007). Her birey liderlik hakkında farklı bir bakış açısına sahip olabilir. Akademik alanda liderlikle ilgili pek çok teori, stil, paradigma ve düşünce yer almaktadır. Liderliği çeşitli açılardan açıklamaya çalışan birçok örnek ve konu da karşımıza çıkmaktadır (Baloğlu, 2011). Liderlik kavramı, özellikle 20. yüzyılın başlarından itibaren yönetim alanında merkezi bir konu haline gelmiş ve araştırmacılar tarafından en çok incelenen kavramlardan biri olmuştur (Dhammika, 2014). Yukl ve Mahsud (2010) liderliği, "bir grup insanın belirli bir hedefe ulaşması için yönlendirilmesi ve etkilenmesi süreci" olarak tanımlamaktadır. Hicks (1978) çalışmasında, tüm organizasyona hayat veren ve onu başarıya ulaştıran unsurun liderlik olduğunu belirtmiştir. Ona göre, mekanik bir yapıya canlılık kazandıran ve bu başarı ruhunu aşıl原因 kişi liderdir.

Liderlik, organizasyonların başarısı için kritik bir faktördür. Etkili liderler, çalışanların motivasyonunu artırır, takım ruhunu geliştirir ve organizasyonel hedeflere ulaşılmasını sağlar. Liderliğin önemi, özellikle değişen iş ortamlarında daha da belirgin hale gelmektedir. Küreselleşme, teknolojik gelişmeler ve artan rekabet, organizasyonların esnek ve yenilikçi liderlik yaklaşımlarına ihtiyaç duymasına neden olmuştur. Liderler, bu değişimlere uyum sağlamak ve organizasyonlarını geleceğe taşımak için stratejik kararlar almak zorundadır (Khan vd., 2018; Ali vd., 2011; Antony ve Bhattacharyya, 2012).

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Araştırmanın veri setini oluşturan makaleler, Web of Science Core Collection veri tabanından temin edilmiştir. Aramalar sırasında OR bağlaçları kullanılarak, makale başlıklarında dijital dönüşüm ve liderlik konusunu yansıtan anahtar kelimeler tercih edilmiştir. Dijital dönüşüm ve liderlikle ilgili anahtar kelimeler "Topic" düzeyinde taranmış başlık, özet ve anahtar kelimelerde gerekli analizler yapılmıştır. Ardından sonuçlarda dijital dönüşüm ve liderlik kavramlarının geçtiği çalışmalara yer verilerek konu daha net hale getirilmiştir. Makale başlıkları seviyesinde yapılan aramalarda "Digital Transformation" and "Leadership", "Digitalization" and "Leadership Competencies", "Digitalization" and "Leadership Styles", "Digital Transformation" and "Leadership" and "Innovation", "Digitalization" and "Leadership", "Digital Integration" and "Leadership", "Digital Strategy" and "Leadership", "Leadership in Digital Transformation", "Technology Adoption" and "Leadership", "Industry 4.0" and "Leadership", ve "Leadership in Industry 4.0 Transformation" gibi ifadeler kullanılmıştır. Bibliyometrik çalışmalarda arama yapılırken seçilen kelimenin tırnak işareti içine alınması, o kelimenin tam olarak o şekilde, yani birebir olarak aranmasını sağlar. Tırnak işaretleri, arama motorlarına veya veri tabanlarına, girilen ifadeyi bir bütün olarak ve kelimeler arasındaki boşlukları da dahil ederek aramaları gerektiğini bildirir. Örneğin, "Digital Transformation" ifadesini tırnak içine alarak arama yapmak, yalnızca "Digital Transformation" ifadesinin tam olarak geçtiği kaynakları getirir. Bu yöntem, terimlerin yanlış eşleşmesini engelleyerek daha doğru ve odaklanmış sonuçlar elde edilmesini sağlar. Bu yöntemle dijital dönüşüm ve liderlik alanında yapılmış tüm çalışmalara erişim sağlanması hedeflenmiştir. Ayrıca, aramaya zaman aralığı ve dizinler gibi sınırlamalar da eklenmiş; 1997-2024 yılları arasında yayımlanan makaleler veri setine dahil edilmiştir.

3. VERİLERİN ANALİZİ

Günümüzde veri bilimi alanında, geniş ve ücretsiz kaynaklara sahip olan açık kaynaklı programlama dillerinin önemi giderek artmaktadır (Alkın ve Kuşat, 2023). Bu diller arasında R programlama dili, istatistiksel analizler yapmak için özel olarak tasarlanmış ve araştırmaların verimli bir şekilde yürütülmesini sağlayan açık kaynaklı bir yazılım dilidir. R'nin temelleri, 1996 yılında Yeni Zelanda'daki Auckland Üniversitesi'nden Ross Ihaka ve Robert Gentleman tarafından atılmıştır; ancak bu dilin kökenleri, 1960'larda John Chambers ve ekibinin Bell Laboratuvarları'nda geliştirdiği S programlama diline dayanır. R, kullanıcı dostu yapısı ve etkili işlevselliğiyle, verilerin görsel olarak sunulmasını sağlayan grafik özellikleriyle tanınır ve bu nedenle veri bilimi topluluğu tarafından sıklıkla tercih edilmektedir (Arslan, 2015). Bu çalışma, R programlama dili kullanılarak yapılan bibliyometrik analiz yöntemlerine odaklanmaktadır.

Araştırmada, belirli kısıtlamalar nedeniyle toplamda 1402 çalışmaya erişim sağlanmış ve bu makaleler düz metin formatında indirilmeye başlanmıştır. 1402 çalışma R yazılımı kullanılarak detaylı bir bibliyometrik analiz sürecine tabi tutulmuştur. İndirilen çalışmalardan oluşturulan veri setinde, kaynaklar, yazarlar, dokümanlar ve diğer ilgili unsurlar ayrıntılı bir şekilde görselleştirilerek analiz edilmiştir. Bu sayede, dijital kaynaklardan elde edilen veriler üzerinde kapsamlı bir değerlendirme yapılmış ve sonuçlar istatistiksel açıdan analiz edilmiştir.

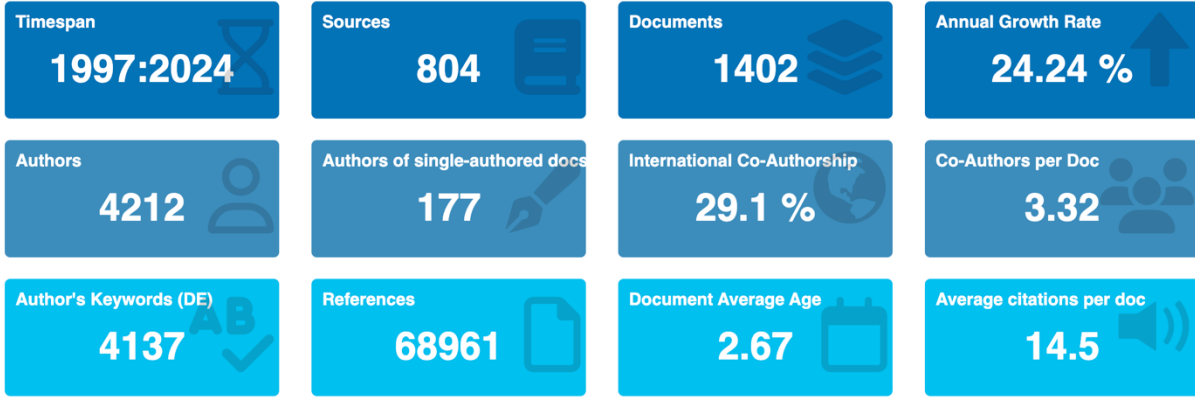
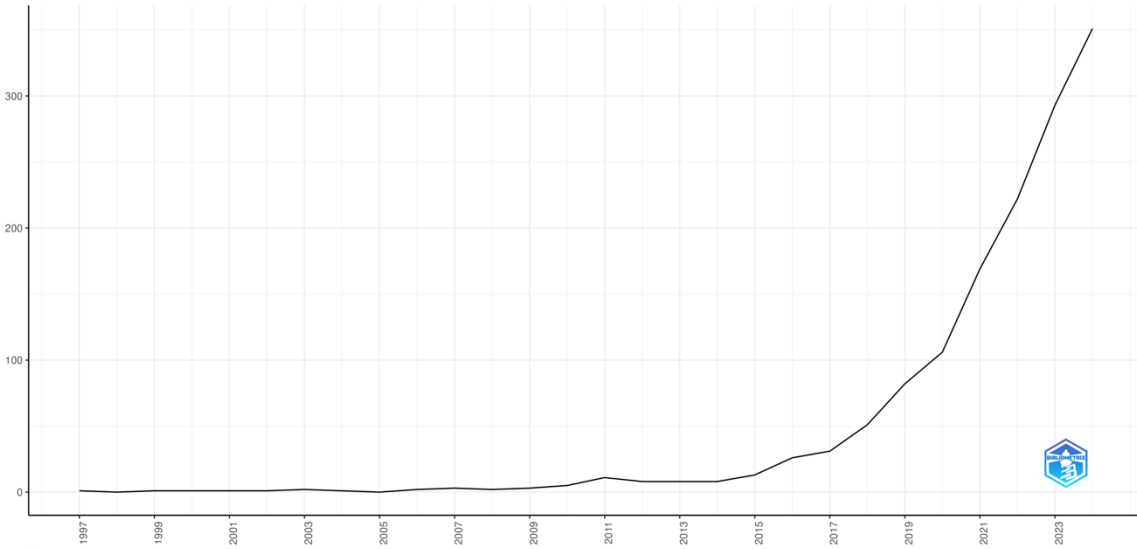
4. BULGULAR

Araştırmada analiz edilen 1402 çalışma, 1997-2024 yılları arasında yayımlanmış çalışmaları kapsamaktadır. İncelenen çalışmalara ait sayısal veriler Tablo 1'de sunulmuş olup, bu tablo, ilgili yıllar arasındaki çalışmalara dair detaylı bir dağılımı göstermektedir. Tablo 1'de, çalışma sayıları listelenerek incelenen dönemdeki akademik yayın yoğunluğu ve eğilimleri ortaya konulmuştur.

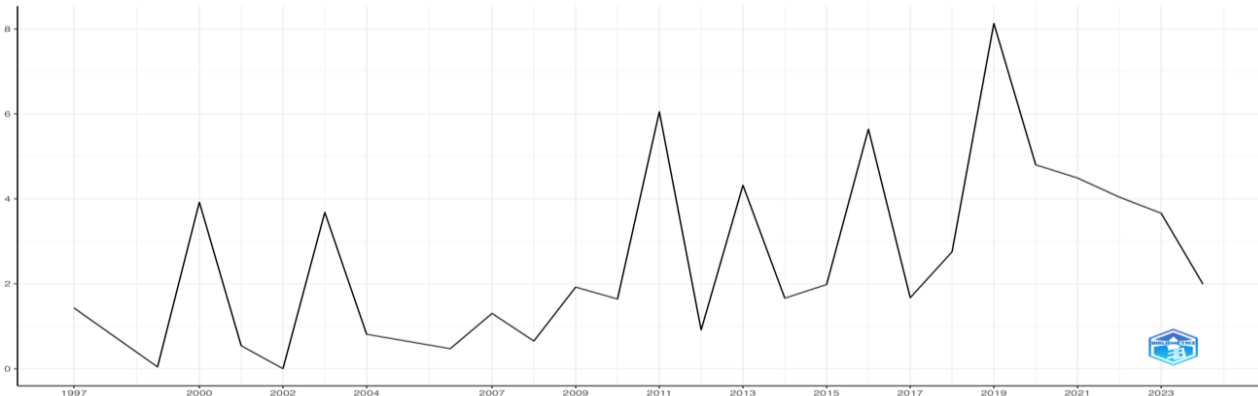
Tablo 1: Veri Seti Hakkında Temel Bilgiler

TANIM	SONUÇLAR
Veri Seti Hakkında Temel Bilgiler	
Zaman Aralığı	1997:2024
Kaynaklar (Dergiler, Kitaplar, vb.)	804
Belgeler	1402
Belge Ortalama Yaşı	2.67
Yıllık Büyüme Oranı %	24.24
Doküman Başına Ortalama Alıntı	14.5
Belge İçeriği	
Anahtar Kelimeler Artı (Kimlik)	1667
Yazarın Anahtar Kelimeleri (DE)	4137
Yazarlar	
Yazarlar	4212
Tek Yazarlı Dokümanların Yazarları	177
Yazarlar İşbirliği	
Tek Yazarlı Dokümanlar	185
Doküman Başına Ortak Yazarlar	3.32
Uluslararası Ortak Yazarlık Oranı %	29.1

Tablo 1 incelendiğinde, analiz edilen çalışmaların toplamda 804 farklı kaynaktan yayımlandığı görülmektedir. Çalışmaların yıllık ortalama atıf oranı 14.5 olarak hesaplanmıştır ve çalışmalarda yıllık büyüme oranı ise %24.24'tür. Yıllık büyüme oranlarının yüksekliği çalışmanın güncelliğinin artarak devam ettiğinin bir göstergesidir. Tek yazarlı çalışmaların sayısı 177 olup, bu rakam toplam çalışmaların yaklaşık %12'sini oluşturmaktadır. Çalışmaların büyük bir çoğunluğu ortak çalışmalar sonucunda meydana gelmiştir ve bu da konunun birlikte işbirliği şeklinde çalışılabilirliği hakkında açıklayıcı bir bilgi vermektedir. Araştırmanın dikkat çeken bir diğer noktası ise, uluslararası iş birliği ile yazılmış makalelerin oranının %29.1 olmasıdır; bu oran, konunun uluslararası araştırmacılar için güçlü bir ortak çalışma platformu sunduğunu göstermesi açısından önemlidir.

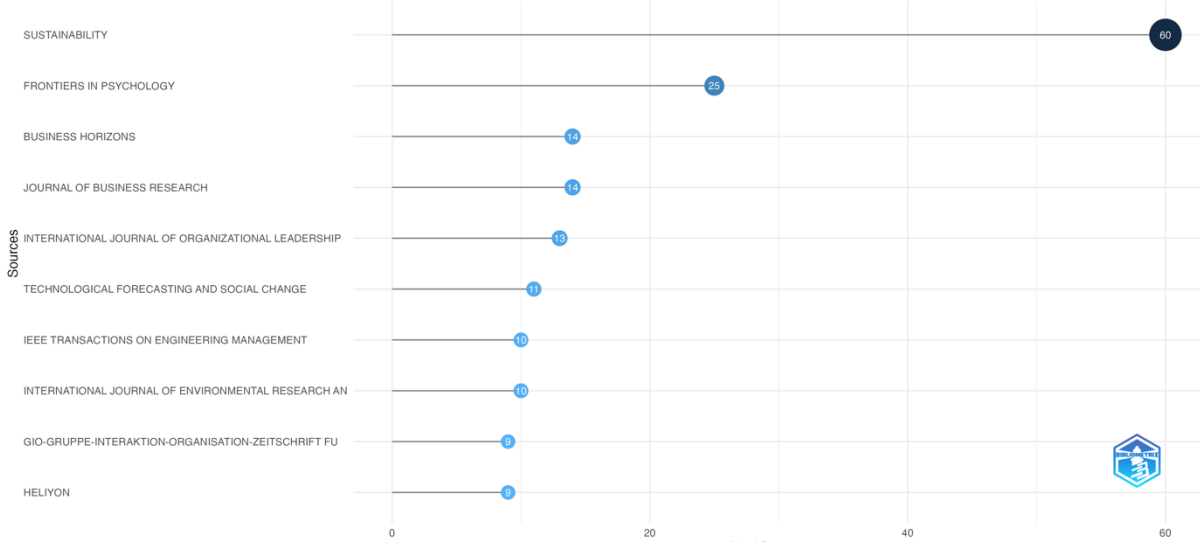
Şekil 1: Veri Seti Hakkında Temel Bilgiler**Şekil 2: Yıllara Göre Makale Sayısının Değişimi**

Şekil 2 incelendiğinde 1997 yılından 2014 yılına kadar çok az sayıda çalışmanın üretildiği görülmektedir. Özellikle 2014 yılından itibaren konuya olan ilginin dikkat çekici bir şekilde artarak günümüze kadar devam ettiği görülmektedir. Burada özellikle son 10 yıllık süreçte dijital dönüşüm süreçlerinin teknoloji ile birlikte artan etkisi konuya olan ilginin artmasındaki ana etkenlerdendir. Bununla beraber daha önce de belirtildiği üzere, çalışma alanındaki yıllık büyüme oranı %24.24 olarak belirlenmiştir. Son 10 yılda bu alanda yapılan araştırmalardaki hızlı artış dikkate alındığında, konunun oldukça güncel ve ilgi çekici olduğu görülmektedir. Bu eğilime dayanarak, gelecek yıllarda konuya ilişkin çalışmaların sayısında önemli bir artış yaşanacağı öngörülmektedir.

Şekil 3: Yıllık Ortalama Alıntı Sayıları

Şekil 3, incelenen yayınların yıllara göre aldığı ortalama atıf sayılarını göstermektedir. Grafikteki dalgalanmalar, yıllara göre atıf yoğunluğunda belirgin değişimler olduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle 2011 ve 2019 yıllarında zirve yapıldığı görülmektedir; bu yıllarda atıf sayılarında önemli artışlar yaşanmış ve çalışmalar yoğun bir şekilde alıntılanmıştır. 2019 yılı sonrasında ise atıf sayılarında bir düşüş trendi olduğu dikkati çekmektedir. Bu azalma, konuya olan ilginin veya çalışmaların etkisinin azaldığını gösterebilir; ancak bunun sebebi daha derinlemesine analiz edilerek anlaşılabilir. Genel olarak, son yıllardaki dalgalanmalar, ilgili alandaki araştırmaların ilgi çekme ve etkisini sürdürülebilirlik kapasitesinde değişiklikler olduğunu işaret etmektedir. Fakat Şekil 2'deki yayınlanan grafikte konuya olan ilginin artarak devam ettiği görülmektedir. Buradan da yapılan çalışmalarda özellikle 2019 öncesi yayınlardan yararlandığı ve o çalışmalara atıf yapıldığı görülmektedir.

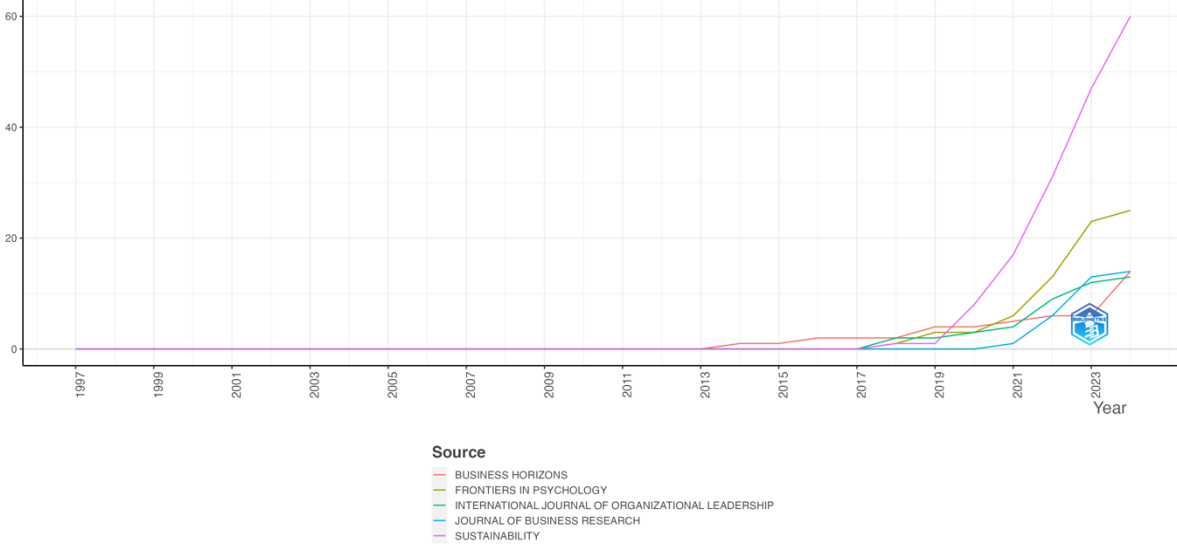
Şekil 4: En İlgili Kaynaklar

Şekil 4, incelenen çalışma konusunda en fazla başvurulan akademik kaynakları göstermektedir. Şekil, kaynakların yayınladığı çalışma sayısına göre sıralanmış ve her bir kaynak için çalışma miktarı baloncuklarla belirtilmiştir. Şekil 4 incelendiğinde Sustainability Dergisi, en yüksek çalışma sayısına sahip olup 60 çalışma ile diğer kaynakların oldukça önünde yer almaktadır. Bu, sürdürülebilirlik konusunun dijital dönüşüm ve liderlik konusu ile yakından ilgili olduğunu ve bu derginin alanında önemli bir referans olarak kabul edildiğini gösterir. Frontiers in Psychology Dergisi 25 çalışma ile ikinci sıradadır. Bu dergi, psikoloji alanındaki araştırmalara verilen önem ve ilgi konunun dijital dönüşüm ve liderlik çalışmalarını destekleyen yönlerini işaret edebilir. Business Horizons ve Journal of Business Research dergileri, sırasıyla 18'er çalışmayla öne çıkan diğer kaynaklardır. Bu dergiler, işletme ve yönetim alanında yapılan araştırmaların önemli kaynakları olarak kabul edilmektedir. Dijital dönüşüm ve liderlik kavramlarının işletme ve yönetim alanındaki vurgusu açısından önemli bir detay olarak kabul edilebilir. Diğer kaynaklar ise daha az sayıda çalışmaya yer vermiştir, ancak bunlar da çalışmamızda yer alan önemli bulgular arasında yer almaktadır. Örneğin, International Journal of Organizational Leadership ve Technological Forecasting and Social Change gibi dergiler, organizasyonel liderlik ve teknolojik gelişmelerin iş dünyasına etkileri gibi konulara odaklanmaktadır.

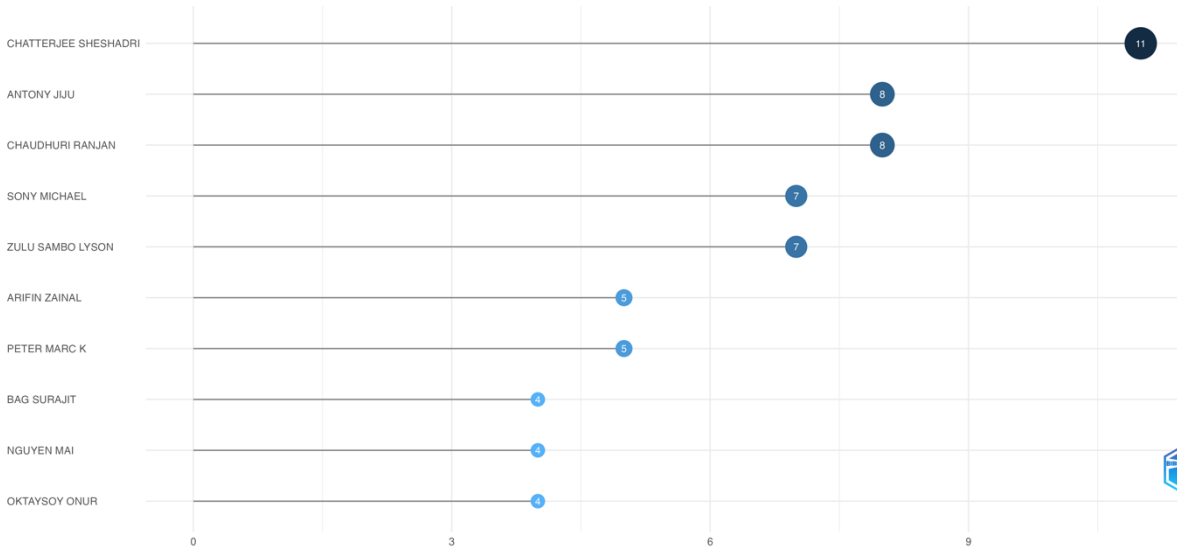
Elde edilen verilere göre Şekil 4 genel olarak, sürdürülebilirlik, psikoloji, işletme araştırmaları, yönetim ve organizasyonel liderlik gibi alanların dijital dönüşüm ve liderlik çalışmalarıyla yakın ilişkide olduğunu göstermektedir.

Şekil 5: İlgili Kaynakların Zaman İçinde Üretimi

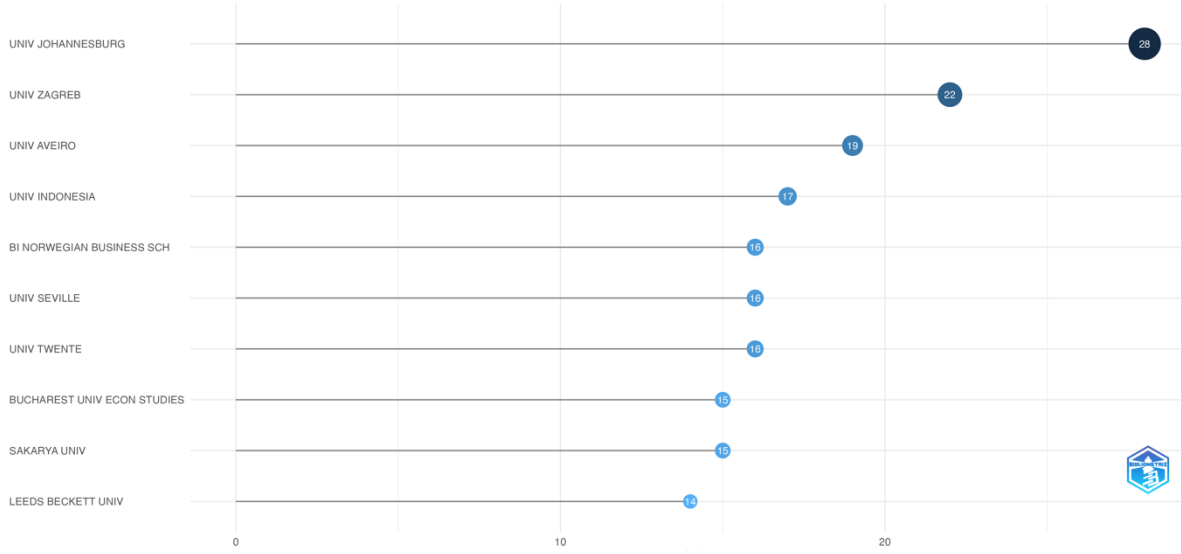
Şekil 5, çalışmada ilgili kaynakların yıllara göre üretim artışını göstermektedir. Yatay ekseninde yıllar, dikey ekseninde ise çalışma sayısı yer almaktadır. Bu görsel, ilgili akademik kaynakların belirli bir dönemden sonra hızla artan bir ilgi gördüğünü ve dijital dönüşüm ile liderlik gibi konuların son yıllarda daha fazla çalışıldığını ortaya koymaktadır. Şekil 5'e göre Sustainability Dergisi, özellikle 2020'li yıllardan itibaren oldukça hızlı bir büyüme göstermiş ve çalışma sayısında büyük bir artış yaşamıştır. Bu, sürdürülebilirlik kavramının dijital dönüşüm ve liderlik konu ile olan birlikteliğinin son yıllarda daha çok gündeme gelmesiyle ilişkilendirilebilir. Frontiers in Psychology ve Business Horizons gibi dergiler de 2019 sonrasında hızla konuya ilgi duymaya başlamıştır. Bu kaynaklar psikoloji ve işletme konularında dijital dönüşüm ve liderlik kavramlarının önemini ve işletme kavramının dijital dönüşüm ve liderlik konusunda son dönemde artan ilgisini yansıtmaktadır. Journal of Business Research ve International Journal of Organizational Leadership dergileri de 2017'den itibaren daha fazla çalışma yapmaya başlamış, ancak büyüme hızları diğer kaynaklara kıyasla daha ılımlıdır. Şekil 5 genel olarak dijital dönüşüm ve liderlik gibi alanlarda yapılan çalışmaların 2017 yılından sonra yoğunlaştığını ve bu konulardaki akademik ilginin son 5-6 yılda belirgin bir artış gösterdiğini ortaya koymaktadır. Özellikle sürdürülebilirlik, psikoloji, yönetim ve işletme gibi alanlarda artan çalışma sayıları, dijital dönüşüm süreçlerinin bu alanlarla entegrasyonuna yönelik akademik ilginin büyüdüğünü göstermektedir.

Şekil 6: En İlgili Yazarlar

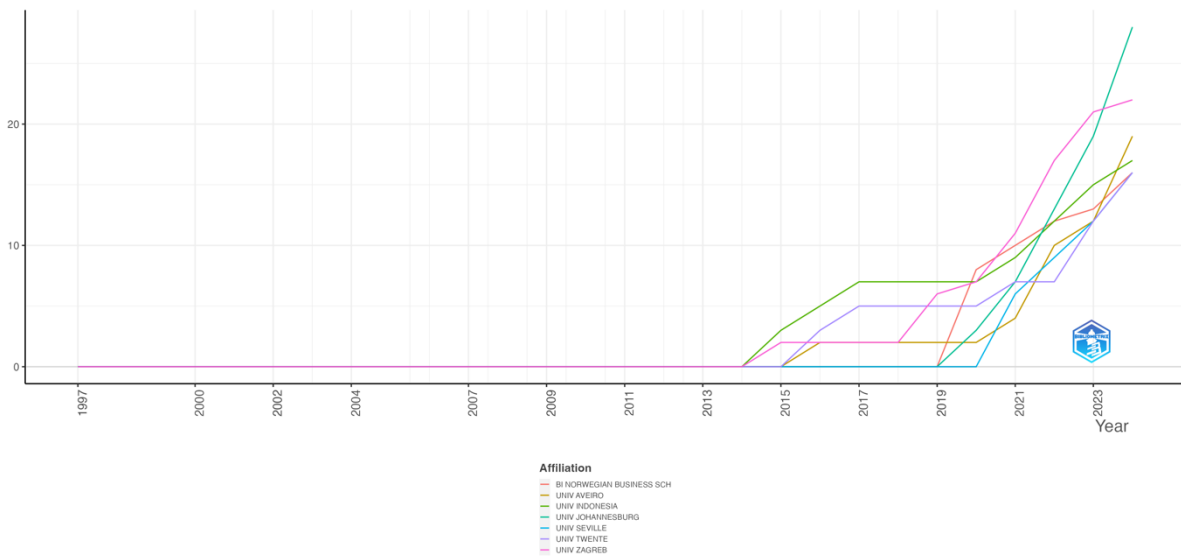
Şekil 6 konuya ilişkin en ilgili yazarları sunmaktadır. Chatterjee Sheshadri 11 çalışma ile ilk sırada yer almaktadır. Chatterjee Sheshadri'yi sırası ile 8'er çalışma ile Antony Juu ve Chaudhuri Ranjan takip etmektedir.

Şekil 7: En İlgili Kurumlar

Şekil 7, konuya ilişkin çalışmada ve bibliyometrik analizde en çok ilgili olan kurumları gösterilmektedir. Yatay ekseninde ilgili kurumların adları yer alırken, dikey ekseninde ise çalışmaya yaptıkları katkı ya da etkileşim sayıları gösterilmektedir. Şeklin sağ tarafında, her kurumun katkı sayısını gösteren bir daire bulunmaktadır. Örneğin, en yüksek katkı sayısına sahip olan kurum "Univ Johannesburg" olup, 28 katkı ile ilk sıradadır. Onu 22 katkı ile "Univ Zagreb" ve 19 katkı ile "Univ Aveiro" takip etmektedir. Daha aşağıda, 17 katkı ile "Univ Indonesia", 16 katkı ile "BI Norwegian Business Sch", "Univ Seville" ve "Univ Twente" gelmektedir. Şekil 7 üzerindeki bu dağılım, belirli konulara veya araştırma alanlarına hangi kurumların yoğun ilgi gösterdiğini yansıtmaktadır. İlk sıralardaki üniversiteler, araştırmanın en çok katkı aldığı ve konudaki en aktif kurumlardır. Bu analiz, ilgili alanda uluslararası bir iş birliği ağının varlığını ve bu kurumların bu çalışmaya olan katkısını görselleştirmektedir.

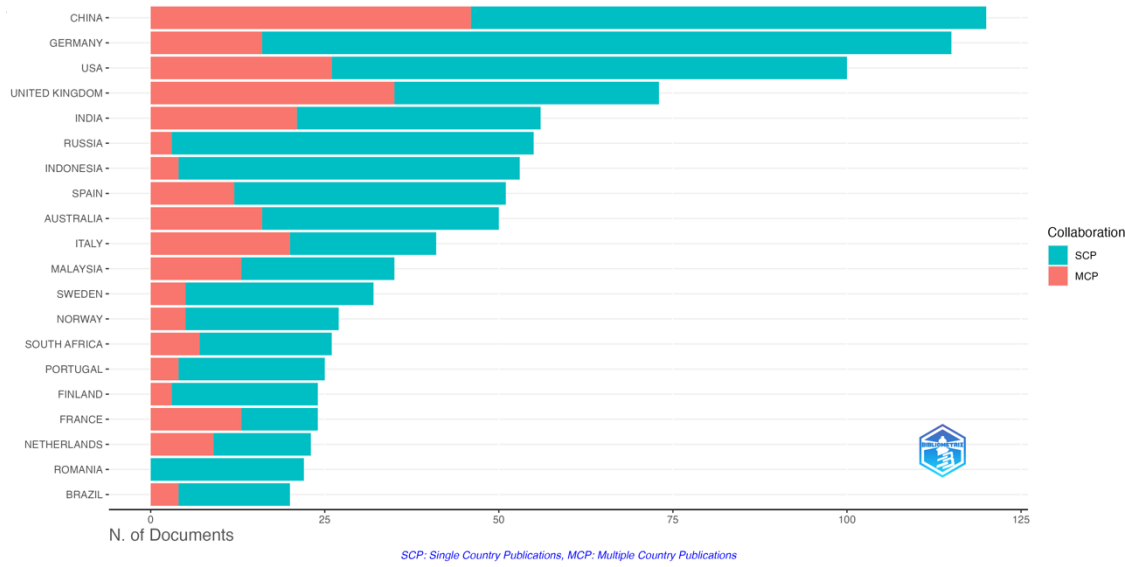
Şekil 8: Zaman İçinde En İlgili Kurumların Üretimi

Şekil 8, belirli akademik kurumların zaman içindeki yayın üretimlerini gösteren bir eğilim analizi sunmaktadır. Yatay eksen, yılları temsil ederken; dikey eksen, yayın sayısını göstermektedir. Her bir çizgi, belirli bir kurumu temsil etmekte olup, renkler ve çizgi türleri aracılığıyla ayırt edilmektedir. Şekildeki verilere göre, kurumların

üretimleri 2015 yılından sonra önemli bir artış göstermeye başlamıştır. Özellikle "Univ Johannesburg" ve "Univ Zagreb", 2023 yılına kadar hızlı bir şekilde artarak diğer kurumlardan daha yüksek yayın sayılarına ulaşmıştır. Bu iki kurum, bu alanda en aktif olan ve en çok katkı sağlayan kurumlar olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca, "BI Norwegian Business School", "Univ Aveiro", "Univ Indonesia", "Univ Seville" ve "Univ Twente" gibi kurumların üretimleri de artış göstermiştir, ancak bu artışlar "Univ Johannesburg" ve "Univ Zagreb" kadar belirgin değildir. Yine de bu kurumlar, 2015 yılından itibaren araştırma alanına daha fazla katkı sağlamaya başlamışlardır. Şekil 8, ilgili alandaki akademik katkının zamanla nasıl geliştiğini ve belirli yıllarda artış eğiliminin olduğunu göstermektedir. 2020 ve sonrasında belirgin bir artış görülmesi, bu dönemde araştırmaya olan ilginin arttığını veya bu konunun daha çok çalışıldığını düşündürmektedir.

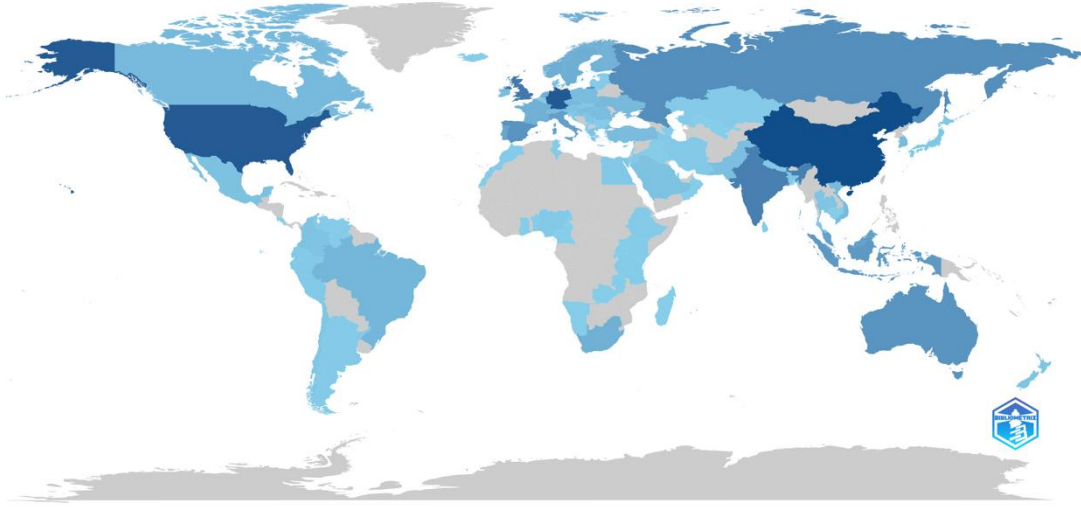
Şekil 9: Sorumlu Yazar Ülkeleri ve Birlikte veya Tek Başına Yayın Üretimi

Şekil 9, belirli ülkelerdeki sorumlu yazarların yaptığı yayın üretimini, tek başına (Single Country Publications - SCP) veya iş birliği halinde (Multiple Country Publications - MCP) gerçekleştirdikleri yayın sayısına göre analiz etmektedir. Yatay eksen, yayın sayısını gösterirken; dikey eksen de ülkeler listelenmiştir. SCP (mavi) ve MCP (kırmızı) olarak renk kodlanmış barlar, ülkelerin yayınlarının türüne göre dağılımını görselleştirmektedir. Şekle göre, en fazla yayına sahip olan ülke Çin'dir ve büyük oranda tek başına yapılan (SCP) yayınlardan oluşmaktadır. Almanya ve ABD de yüksek sayıda yayına sahip olup, MCP oranları Çin'e kıyasla daha düşüktür, bu da uluslararası iş birliğine Çin'de yer alan araştırmacıların daha fazla önem verdiklerini gösterir. Almanya, yayın sayısına nispeten iş birliği (MCP) oranı en düşük ülkelerden biridir ve uluslararası ortak çalışmalarında Çin ve Birleşik Krallık'a nispeten daha az bir rol üstlenmektedir. Birleşik Krallık, Hindistan, Rusya ve Endonezya gibi ülkeler de yüksek üretime sahip olup hem SCP hem de MCP yayın türlerinde çeşitlilik göstermektedir. Bu ülkelerde de ulusal yayınların yanı sıra uluslararası iş birliklerinin sayısı kayda değerdir. Buna rağmen Rusya ve Endonezyadaki düşük oran üzerinde hassasiyetle durulması gereken başka bir konudur.

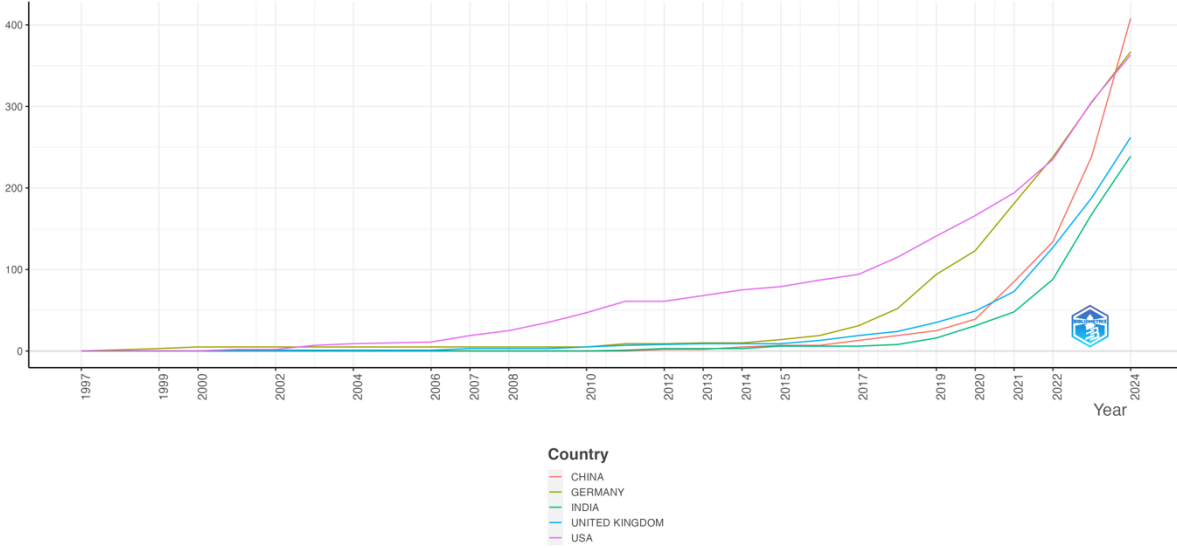
Alt sıralardaki ülkelerden Norveç, Portekiz, Finlandiya, Fransa, Hollanda gibi ülkeler ise nispeten daha düşük toplam yayın sayısına sahip olmalarına rağmen MCP oranları görece yüksektir. Bu durum, bu ülkelerdeki araştırmacıların uluslararası iş birliğine daha açık olduklarını gösterir. Şekilde dikkat çeken başka bir unsur da Romanya'nın uluslararası çalışmalarda iş birliğine ne kadar kapalı olduğunun göstergesidir. Grafikte, ülkelerin akademik yayınlarını ulusal veya uluslararası düzeyde gerçekleştirme eğilimleri net bir şekilde görülebilmektedir. Çin ve Hindistan gibi ülkeler daha çok ulusal odaklı araştırmalar yürütürken, Almanya, ABD, Norveç gibi ülkeler uluslararası iş birliklerine daha yatkındır. Bu durum, ülkelerin akademik ve bilimsel çalışma kültürlerindeki farklılıkları yansıtmaktadır.

Şekil 10: Ülkelerin Bilimsel Üretimi

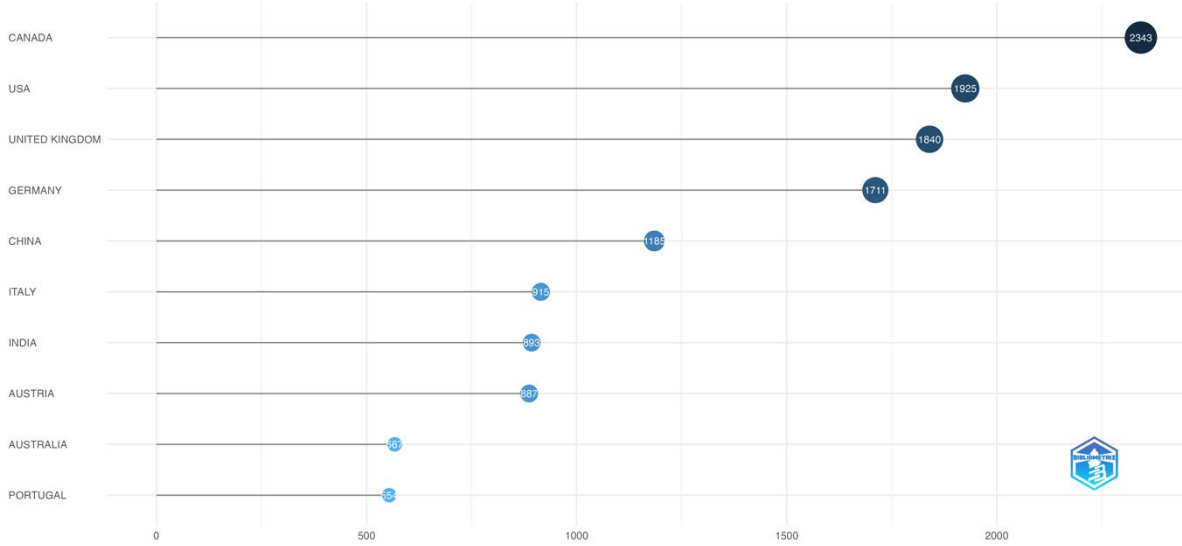
Şekil 10’ da ülkelerin bilimsel üretimi harita şeklinde gösterilmektedir. Harita incelendiğinde, ülkeler farklı tonlarda mavi ve gri renklere boyanmış olarak görülmektedir. Bu renk tonları, her ülkedeki konuya dair makale sayısını yansıtmaktadır. Gri ile gösterilen ülkelerde bu alanda veri tabanında herhangi bir makale bulunmadığı anlamına gelmektedir. Mavi renk ise ülkelerdeki makale sayısına göre tonlanmıştır; renk koyulaştıkça ülkedeki makale sayısı artmakta, açık maviye dönüştükçe bu sayı azalmaktadır. Yani, koyu mavi tonları ile işaretlenmiş ülkeler, konuya dair bilimsel makale üretiminin yoğun olduğu ülkeleri ifade etmektedir (Alkın ve Kuşat, 2023). Şekil 10 incelendiğinde Çin, Almanya, ABD, Birleşik Krallık, Hindistan ve Rusya’nın bilimsel üretim bakımından diğer ülkelere göre önde olduğu görülmektedir.

Şekil 11: Ülkelerin Yıllara Göre Bilimsel Üretimi

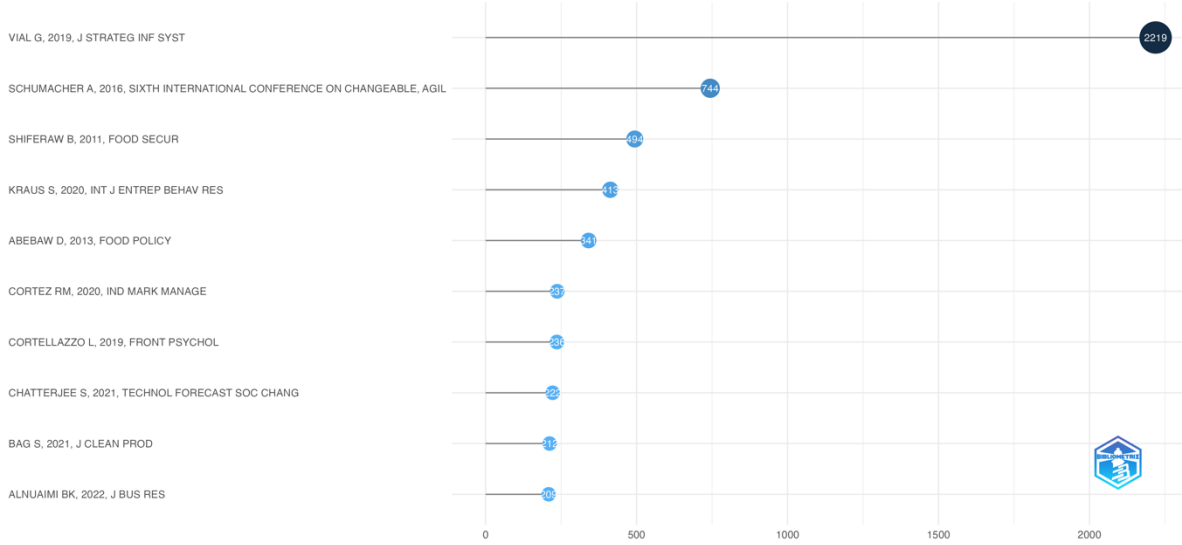
Şekil 11 incelendiğinde özellikle 2017 yılından itibaren çalışma sayılarındaki artış oranları gözle görülebilmektedir. Bu analizde dikkat bulgu ABD’nin konuya diğer ülkelere göre çok daha önceden gereken önemi vermeye başlamasıdır. Görüldüğü üzere ABD’de 2006 yılından itibaren konuya gerekli ilgi gösterilerek günümüze kadar artan bir şekilde çalışmalar yapılmaya devam edilmiştir. ABD’nin yanı sıra en fazla çalışma ile Çin’in son yıllardaki ilgisi bir diğer önemli bulgu olarak görülmektedir.

Şekil 12: En Fazla Atıf Alan Ülkeler

Şekil 12 incelendiğinde yayınlara en fazla atıf yapılan ülkeleri görmekteyiz. Bilimsel üretim açısından listemizde yer almayan Kanada'nın en fazla atıf alan ülkeler arasında ilk sırada yer alması dikkat çeken bir konudur. Şekilde görüldüğü üzere yapılan analizde çalışma sayılarından ziyade, çalışmaların niteliklerini değerlendirme açısından önemli bulgular yer almaktadır. Görüldüğü üzere çalışma sayısı diğer ülkelere göre daha az olmasına rağmen Kanada'da yer alan çalışmacıların yayınlarının etkisi kayda değer bir konudur. Diğer ülkelerin konuya gereken ilgiyi gösterirken çalışmaların niteliklerinin tekrar gözden geçirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Şekil 13: En Fazla Küresel Atıf Alan Çalışmalar

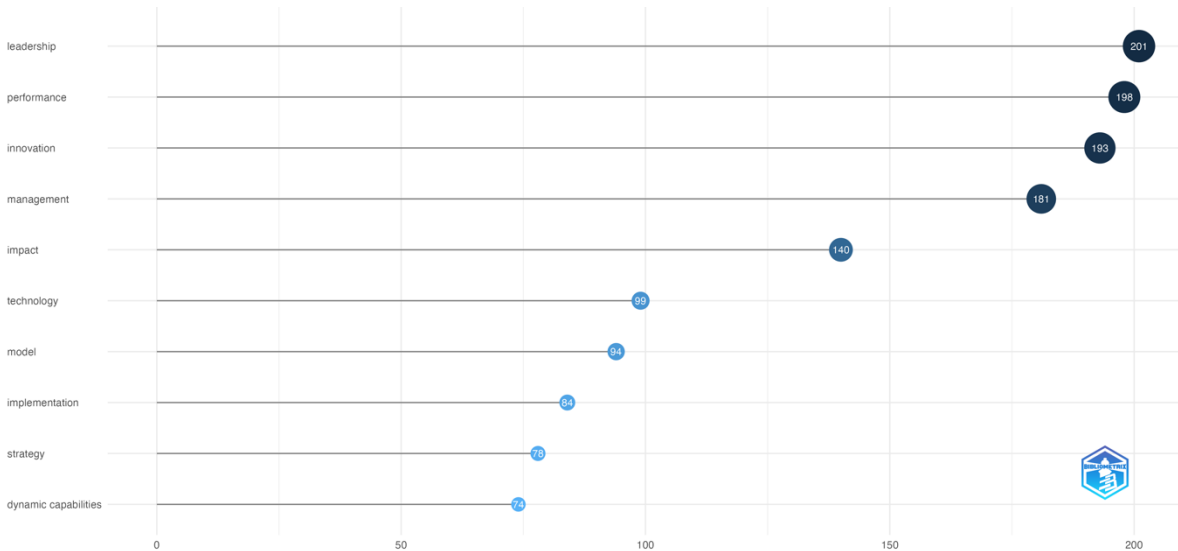

Şekil 13 küresel alanda en fazla atıf alan çalışmaları göstermektedir. Şekil 13 aynı zamanda Şekil 12 de yer alan bulgulara da ışık tutarak bilgi sunmaktadır. Gregory Vial tarafından yapılan başlıklı Kanadanın küresel alanda en fazla atıf alan ülke pozisyonuna geçmesini sağlayan en büyük etkendir. Çünkü çalışmacı Gregory Vial Montreal/Kanada'da yer alan bir kurumda yer almaktadır. Yine aynı şekilde Avusturya'nın en fazla üretim yapan ülkeler listesinde yer almamasına rağmen en fazla global atıf alan ülkeler arasında yer almasında Andreas Schumacher'in katkıları da göz ardı edilemez niteliktedir.

Şekil 14: Küresel Alanda En Fazla Atıf Alan Çalışmaların Bilgileri

Çalışma	DOI	Atıf Sayısı
VIAL G, 2019, J STRATEG INF SYST	10.1016/j.jsis.2019.01.003	2219
SCHUMACHER A, 2016, SIXTH INTERNATIONAL CONFERENCE ON CHANGEABLE, AGILE, RECONFIGURABLE AND VIRTUAL PRODUCTION (CARV2016)	10.1016/j.procir.2016.07.040	744
SHIFERAW B, 2011, FOOD SECUR	10.1007/s12571-011-0153-0	494
KRAUS S, 2020, INT J ENTREP BEHAV RES	10.1108/IJEER-04-2020-0214	413
ABEBAW D, 2013, FOOD POLICY	10.1016/j.foodpol.2012.10.003	341
CORTEZ RM, 2020, IND MARK MANAGE	10.1016/j.indmarman.2020.05.004	237
CORTELLAZZO L, 2019, FRONT PSYCHOL	10.3389/fpsyg.2019.01938	236
CHATTERJEE S, 2021, TECHNOL FORECAST SOC CHANG	10.1016/j.techfore.2021.120880	222
BAG S, 2021, J CLEAN PROD	10.1016/j.jclepro.2020.125233	212
ALNUAIMI BK, 2022, J BUS RES	10.1016/j.jbusres.2022.03.038	209

Şekil 14'te görüldüğü üzere Gregory Vial 2219 atıf ile ilgili konuda en fazla atıf sayısına sahip çalışmacı pozisyonundadır. Onu 744 atıf ile Andreas Schumacher takip etmektedir.

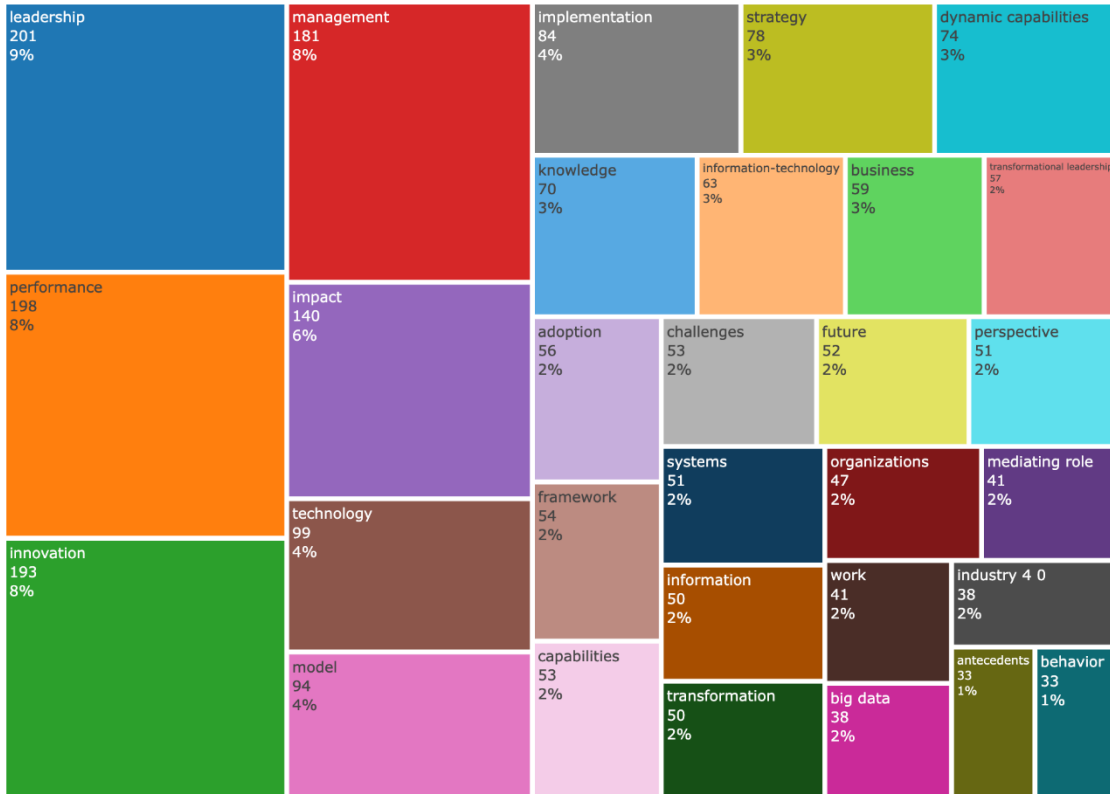
Şekil 15: En İlgili Kelimeler

Şekil 16: Kelime Bulutu Haritası

Şekil

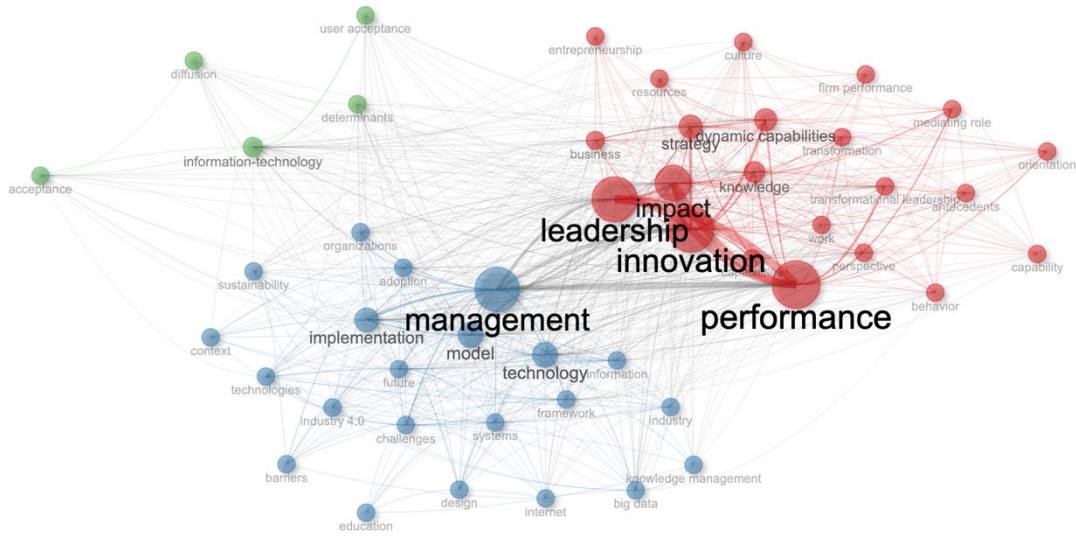
Şekil 17: Kelime Ağacı Haritası

Şekil 15, Şekil 16 ve Şekil 17 konu ile en ilgili kelimeler analizlerini bizlere sunmaktadır. En ilgili kelimeler, belirli bir konuyla ilgili olarak literatürde sıkça karşılaşılan ve en çok ilişkilendirilen kelimeleri göstermektedir. Kelime bulutu (word cloud) haritası, bir makale ya da bir araştırma alanında en sık geçen terimleri görsel olarak temsil etmektedir. Kelimeler, kullanım sıklığına göre farklı büyüklüklerde gösterilir; yani daha sık geçen kelimeler daha büyük yazılmaktadır. Kelime bulutu haritasındaki en büyük kelimeler, araştırmanın ya da literatürün odak noktalarını temsil etmektedir. Bu kelimeler, alandaki önemli veya en yaygın konuları yansıtmaktadır. Küçük kelimeler, daha az kullanılan veya spesifik konuları ifade etmektedir. Kelime ağacı

haritası, kelimeler arasındaki hiyerarşik ilişkileri görselleştirmektedir. Burada, kelimeler kullanım sıklık oranına göre analiz edilerek hangi kelimelerin daha temel veya alt konular olduğunu göstermektedir. Kelime analizlerini bize sunan Şekil 15, Şekil 16 ve Şekil 17 birlikte incelendiğinde en fazla tercih edilen kelimelerin sırasıyla leadership (liderlik), performance (performans), innovation (inovasyon), management (yönetim) ve impact (etki) olduğu görülmektedir. Bu kelimelerin sıralı olarak öne çıkması, araştırmanın liderlik ile yenilikçi yönetim stratejileri, organizasyonel performans ve bu unsurların genel etkisi üzerinde odaklandığını göstermektedir. Bu kelimeler arasındaki ilişki düşünüldüğünde, liderlik ve performansın genellikle yenilik ve yönetim ile bağlantılı olarak organizasyonların başarısını doğrudan etkileyen bir unsur olarak görülmektedir. Bu sıralama, organizasyonel verimlilik, yenilikçi yönetim stratejileri, liderlik yaklaşımları ve bunların şirketler, endüstriler ya da toplumlar üzerindeki uzun vadeli etkilerinin vurgulandığı bir literatür alanına işaret etmektedir. Ayrıca başka bir ifadeyle açıklamak gerekirse, liderlik, performans, yenilik, yönetim ve etki gibi kelimelerin sırasıyla en fazla tercih haline gelmesi, araştırmanın temel olarak organizasyonel başarının artırılması, yenilikçi yönetim stratejilerinin uygulanması ve bu stratejilerin somut etkilerinin ölçülmesi üzerine odaklanıldığını göstermektedir.

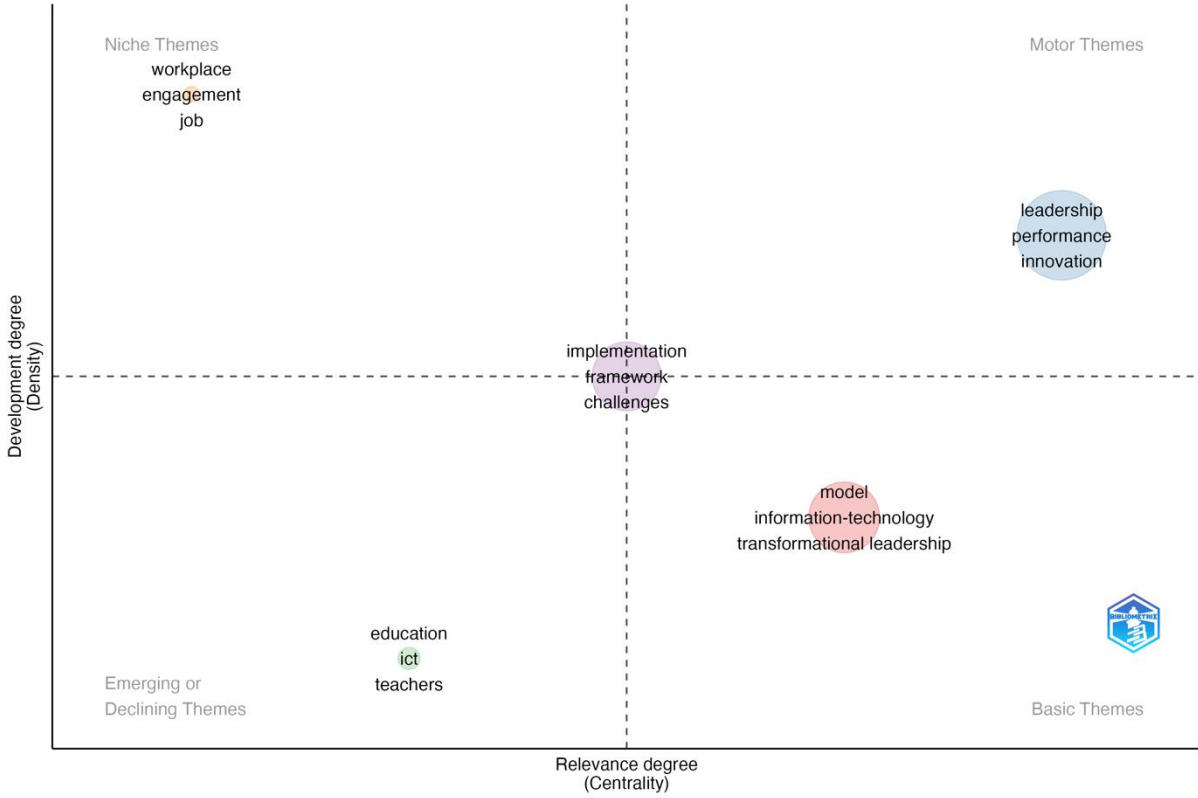
Şekil 18: Çalışmalarda Kullanılan Kelimelerin Birlikte Oluşumu

Kelime ağı analizi, metinlerdeki anahtar kelimeler arasındaki ilişkileri görsel olarak gösteren bir yöntemdir. Bu analizde, kelimeler arasındaki güçlü bağlantılar, bu kelimelerin literatürdeki önemli kavramları temsil ettiğini göstermektedir. Bağlantıların kalınlığı, kelimeler arasındaki ilişkinin gücünü ifade etmektedir. Eğer belirli kelimeler arasında yoğun ve güçlü bağlantılar varsa, bu konuların araştırma alanında merkezi bir öneme sahip olduğunu göstermektedir. Ayrıca, ağdaki kümeler, benzer temaların bir arada olduğunu işaret etmektedir. Kelime ağı analizi, literatürdeki trendleri, boşlukları ve gelişen alanları tespit etmeye yardımcı olur ve yeni araştırma fırsatları sunmaktadır.

Şekil 18'de yapılan analizde, çalışmalar içinde kullanılan kelimelerin birlikte yer alışı incelendiğinde, üç ana küme ortaya çıkmaktadır. Çalışmalarda kullanılan kelimeler ve bunların birlikte nasıl kullanıldıkları göz önünde bulundurularak kümeler oluşturulmuştur. Şekil 18, daha önce sunulan Kelime Analizi, Kelime Ağacı Haritası ve En İlgili Kelimeler grafiklerinden farklı olarak, çalışmalar içinde en sık kullanılan kelimelerin bir arada nasıl kullanıldığına dair daha ayrıntılı bilgi sunmaktadır. Ayrıca, disiplinlerarası ilişkiler ve bu alanlar arasındaki karşılıklı etkileşimler de analizimizde net bir şekilde gözlemlenmektedir. Yine şekil 18 incelendiğinde leadership (liderlik), performance (performans), innovation (inovasyon), management (yönetim) ve impact (etki) kelimeleri arasındaki güçlü bağ ve birliktelik oluşumu üzerinde durulması gereken önemli bir konudur. Leadership (liderlik), performance (performans), innovation (inovasyon) ve impact (etki) kelimelerinin aynı kümede yer alarak farklı disiplinlerde yer bulan management (yönetim) kelimesi ile oluşturduğu birliktelik çalışma konusunun yönetim kavramıyla derinden ilişkisini göstermektedir.

Şekil 19: Tematik Analiz

Şekil 19'daki grafikte, sağ üst bölüm araştırma alanına dair ana temaları, sağ alt bölüm ise önemli ancak henüz yeterince olgunlaşmamış temaları temsil etmektedir. Sol üst bölümde, yalnızca marjinal öneme sahip temalar yer alırken, sol alt bölümde hem zayıf bir şekilde gelişmiş hem de marjinal olan, yeni ortaya çıkan ya da azalmış temalar gösterilmektedir. Kelime analizlerinde de görüldüğü üzere ilgili çalışma konusunun ana temasını liderlik, performans ve inovasyon kavramları oluşturmaktadır.

5. SONUÇ

Dijital Dönüşüm ve Liderlik konusunda yapılan çalışmalar, yeni ve güncel olmalarına rağmen oldukça geniş ve disiplinler arası bir literatüre sahiptir. Bu geniş kapsam ve farklı disiplinlerle olan bağlantısı, "Dijital Dönüşüm" ve "Liderlik" kavramlarının birçok araştırmada yer almasına zemin hazırlamıştır. Analizler sonucunda, özellikle 2014 yılından itibaren son 10 yılda bu alandaki çalışmaların belirgin bir artış gösterdiğini ortaya koymaktadır. Dijital Dönüşüm ve Liderlik kavramları ile ilgili araştırmaların ve bu alana olan ilginin yükselmesinde, teknolojinin hızla gelişmesi ve küreselleşme sürecinin etkili olduğu düşünülmektedir.

Özellikle son 10 yılda konuya olan ilginin artması teknolojinin hızlı gelişimi ve sürdürülebilirlik kavramının önemini ortaya çıkmasından dolayı gerçekleştiği ifade edilebilir. Ayrıca 12 Aralık 2015'te Fransa'nın Paris kentinde düzenlenen BM İklim Değişikliği Konferansı'nda iklim değişikliği konusunda yasal olarak bağlayıcı bir uluslararası anlaşma olan Paris Anlaşmasının konuya olan ilginin son 10 yılda daha fazla artmasında etkisinin olduğu düşünülebilir. Bununla beraber Avrupa Birliği'nin (AB), 11 Aralık 2019 tarihinde açıkladığı Avrupa Yeşil Mutabakatı (AYM) da konuya olan ilginin artmasının ve konunun önemini kavranmasının ana unsurları arasında yer almaktadır.

Çalışmada daha önce de belirtildiği gibi en ilgili kaynak 60 adet çalışma ile Sustainability Dergisidir. En ilgili yazarlar analizinde Chatterjee Sheshadri 11 çalışma ile ilk sırada yer almaktadır. En ilgili kurum ise 28 çalışma ile Univ Johannesburg'dur. Çin, Almanya, ABD, Birleşik Krallık, Hindistan ve Rusya bilimsel üretim bakımından sırasıyla ilk sıralarda yer almaktadır. Bu çalışma sayılarına rağmen küresel atıf sayıları incelendiğinde Kanada'nın ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Gregory Vial tarafından yapılan çalışma Kanadanın küresel alanda en fazla atıf alan ülke pozisyonuna geçmesini sağlayan en büyük etkidir. Bu sonuç çalışma sayılarından ziyade çalışmaların nitelikleri ve etki alanları açısından bilgiler sunmaktadır. Kelime analizleri incelendiğinde en fazla tercih edilen kelimelerin sırasıyla leadership (liderlik), performance (performans), innovation (inovasyon), management (yönetim) ve impact (etki) olduğu görülmektedir. Bu

kelimelerin sıralı olarak öne çıkması, araştırmanın liderlik ile yenilikçi yönetim stratejileri, organizasyonel performans ve bu unsurların genel etkisi üzerinde odaklandığını göstermektedir.

Çalışma sonucu, dijital dönüşüm ve liderlik ilişkisine dair literatürün bibliyometrik analiz yoluyla incelenmesi, konunun disiplinler arası gelişimini, temel temalarını ve araştırma eğilimlerini ortaya koymuştur. Analiz sonuçları, dijital dönüşüm süreçlerinin liderlik anlayışını yeniden şekillendirdiğini ve dijital liderlik özelliklerinin giderek daha çok ön plana çıktığını göstermektedir. Dijital dönüşüm bağlamında liderliğin; stratejik yönetim, yenilikçilik, değişim yönetimi, teknoloji adaptasyonu ve çalışanların dijital becerilerinin geliştirilmesi gibi konularla yakından ilişkili olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, çalışmalarda son 10 yıl içerisinde hızla artan bir eğilim görülmüş olup, bu artışta küreselleşmenin etkisi, dijitalleşmenin ivme kazanması ve organizasyonların küresel rekabet avantajı sağlamaya yönelik yeni liderlik modellerine ihtiyaç duyulması etkili olmuştur.

Bibliyometrik analiz, dijital dönüşüm ve liderlik konularının farklı disiplinlerce ele alındığını, özellikle sürdürülebilirlik, yönetim, bilgi teknolojileri ve işletme alanlarında yoğunlaştığını göstermektedir. Ayrıca, tematik haritalar aracılığıyla dijital liderlik ile ilgili önemli temaların tanımlandığı ve yeni gelişen alanların da keşfedildiği görülmektedir. Bu çalışma, dijital dönüşüm ve liderlik ilişkisi kavramlarını anlamak isteyen araştırmacılar için geniş bir literatür çerçevesi sunmakta, gelecekteki çalışmalara rehberlik edecek temalar ve araştırma boşluklarına işaret etmektedir. Dijital dönüşümde etkili liderlik becerilerinin gelişimini destekleyen kapsamlı bir yaklaşımın, organizasyonların dijitalleşme süreçlerini, sürdürülebilirliklerini ve işletme yönetimlerini daha verimli bir şekilde yönetmelerine katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Alam, K., Ali, M. A., Erdiaw-Kwasie, M. O., Murray, P. A., & Wiesner, R. (2022). Digital transformation among SMEs: Does gender matter? *Sustainability*, 14(1), 535.
- Ali, S. K., Razaq, A., Yameen, M., Sabir, S., & Khan, M. A. (2011). Influential role of culture on leadership effectiveness and organizational performance. *Information Management and Business Review*, 3(2), 127-132.
- Alkın, M. ve Kuşat, N. (2023). Küresel Marka Bibliyometrik Analiz. *TAMGA Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2): 88-98.
- Antony, J. P., & Bhattacharyya, S. (2010). Measuring organizational performance and organizational excellence of SMEs—Part 2: an empirical study on SMEs in India. *Measuring business excellence*, 14(3), 42-52.
- Arslan, İ. (2015). *R ile İstatistiksel Programlama*. Pusula.
- Azieva, R. K., Tayamaskhanov, H. E., & Zelimkhanova, N. Z. (2021). Assessing the readiness of oil and gas companies for digital transformation. *European Proceedings of Social and Behavioural Sciences*.
- Bakan, İ. (2007). Liderlik Yönetimi: Dünü, Bugünü ve Yarını, *Yönetimde Seçme Konular*, (Ed.) Adnan Çelik, İsmail Bakan ve Mustafa Taşhyan, 104-157.
- Baloğlu, N. (2011). Dağıtımçı Liderlik: Okullarda Dikkate Alınması Gereken Bir Liderlik Yaklaşımı. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(3), 127-148.
- Câne, R. (2021, June). Development of smart villages as a factor for rural digital transformation. In ENVIRONMENT. TECHNOLOGIES. RESOURCES. *Proceedings of the International Scientific and Practical Conference (Vol. 1, pp. 43-49)*.
- De Carolis, A., Macchi, M., Negri, E., & Terzi, S. (2017, June). Guiding manufacturing companies towards digitalization a methodology for supporting manufacturing companies in defining their digitalization roadmap. In *2017 international conference on engineering, technology and innovation (ICE/ITMC) (pp. 487-495)*. IEEE.
- Dharmika, K. A. S. (2014, October). Visionary leadership and organizational citizenship behavior: an assessment of impact of sectarian difference. In *Proceedings of the First Middle East Conference on Global Business, Economics, Finance and Banking (ME14 DUBAI Conference) Dubai (pp. 10-12)*.
- Garzoni, A., De Turi, I., Secundo, G., & Del Vecchio, P. (2020). Fostering digital transformation of SMEs: a four levels approach. *Management Decision*, 58(8), 1543-1562.

- Hicks H. (1978). *Örgütlerin Yönetimi: Sistemler ve Beşeri Kaynaklar Açısından*, Çeviren, Osman Tekok, 1. Cilt, Turhan Kitabevi: Ankara.
- Howel, J.P.; Costley, D.L. (2006). *Understanding Behaviors for Effective Leadership* (2.bs.). New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Kandemir, H. (2015). Çevre Etkenlerinin Kurumsal Stratejilere Etkisi: Büyük Ölçekli İnşaat Firmaları Üzerinde Bir Araştırma. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 17(36), 29-48.
- Khan, H. U. R., Ali, M., Olya, H. G., Zulqarnain, M., & Khan, Z. R. (2018). Transformational leadership, corporate social responsibility, organizational innovation, and organizational performance: Symmetrical and asymmetrical analytical approaches. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 25(6), 1270-1283.
- Koru Uzkuurt, B., Atan, M. ve Develi, A, (2022). Dijitalleşmenin İş Performansı, İş Tatmini ve Örgütsel Bağlılık Üzerine Etkileri, *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 57(3), 1682-1700.
- Teichert, R. (2019). Digital transformation maturity: A systematic review of literature. *Acta Universitatis Agriculturae Et Silviculturae Mendelianae Brunensis*.
- Teng, X., Wu, Z., & Yang, F. (2022). Research on the relationship between digital transformation and performance of SMEs. *Sustainability*, 14(10), 6012.
- Yukl, G., & Mahsud, R. (2010). Why flexible and adaptive leadership is essential. *Consulting Psychology Journal: practice and research*, 62(2), 81.
- Zhang, X., Xu, Y. Y., & Ma, L. (2023). Information technology investment and digital transformation: the roles of digital transformation strategy and top management. *Business Process Management Journal*, 29(2), 528-549.

Research Article

Dijital Dönüşüm ve Liderlik İlişkisi Bağlamındaki Çalışmaların Bibliyometrik Analiz ile İncelenmesi

Examination of Studies in The Context of Digital Transformation and Leadership Relationship with Bibliometric Analysis

Gözde SUNMAN

Dr. Öğr. Üyesi, Kapadokya Üniversitesi
İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi

gozde.sunman@kapadokya.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0002-8154-6827>

Extensive Summary

This study aims to identify the main trends, prominent themes, and research gaps in the literature by examining the relationship between digital transformation and leadership using the bibliometric analysis method. Digital transformation has become a critical necessity for organizations to remain competitive with globalization and technological advances. While this transformation brings about radical changes in many areas from business processes to organizational culture, the role of leaders in this process is also gaining great importance. Leaders are responsible for ensuring the integration of technological innovations into the organization and guiding the transformation process. In this context, considering the concepts of digital transformation and leadership together stands out as one of the determining factors in terms of the adaptability and success of organizations. In the study, 1402 articles obtained from the Web of Science database were analyzed using the bibliometrix package in the R program. The study aims to investigate how digital transformation transforms leadership strategies and the impact of this process on organizational strategies. According to the analysis results, digital transformation and leadership studies have increased significantly since 2014. The relationship between digital transformation and leadership is particularly strong in key areas such as sustainability, innovation, strategic management, technology adaptation and digital talent development. According to the findings of the study, the concepts of digital transformation and leadership are addressed by many disciplines; they are especially concentrated in the fields of management sciences, information technologies and organizational behavior. Sustainability, the most cited journal, reveals how important the subject of sustainability is in digital transformation and leadership studies. These results show that digital leadership characteristics have gained importance and that digital transformation processes are reshaping leadership approaches.

The word analysis of the study reveals that the most used terms are leadership, performance, innovation, management and impact. The frequent use of these terms together shows that the research focuses on leadership and innovative management strategies, organizational performance and their general effects. This emphasizes that leaders are closely related to issues such as strategic governance, change management and the development of employees' digital skills in the digital transformation process. While the countries that contribute the most in terms of international cooperation are China, Germany and the USA, it was observed that Canada produced publications with high impact according to the citation analysis. A study conducted by Gregory Vial from Canada stands out as the most cited research in this field. In addition, Univ Johannesburg has made the highest contribution among universities in digital transformation and leadership studies, while universities such as Univ Zagreb and Univ Aveiro have also made significant contributions.

As a result, the increase in studies on digital transformation and leadership in recent years has gained momentum with the impact of technological advances and globalization. Leadership in digital transformation processes plays an important role in businesses adapting to digitalization, developing sustainability strategies and gaining competitive advantage. The study provides a comprehensive assessment of the literature in this field and points to new areas for future research. Developing effective leadership skills in digital transformation will help organizations manage their digitalization processes more efficiently and increase their sustainability.